

*В.В. Бондарчук, к.е.н., доцент,
Л.Й. Бондарчук, ст. викладач Львівського державного аграрного
університету, м. Дублячи*

ТЕКСТ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК КОМПОНЕНТ НАВЧАЛЬНОГО ПОСІБНИКА З МЕНЕДЖМЕНТУ

У статті розглядаються шляхи укладання навчального посібника для українських студентів шляхом поєднання тексту перекладу англomовної фахової літератури з навчально-методичними матеріалами, зібраними українськими науковцями. Розглянуто і проаналізовано переклади деяких наукових бестселерів, які було здійснено методом скорочень та пристосувань до сучасних умов.

Ключові слова: *науковий переклад, менеджмент, фахова література, практичні навички керування.*

Розвиток ринкових відносин в Україні тісно пов'язаний з ґрунтовним вивченням сучасних теорій менеджменту розвинутих країн світу і шляхів їх адаптації до соціально-економічних реалій нашої держави. Насамперед мова йде про створення гнучких систем менеджменту на мік-ро-та макрорівнях, організації якісної підготовки фахівців з менеджменту, здатних реалізувати ці сучасні підходи у вітчизняній економіці.

На тлі художнього перекладу науковий переклад завжди був менш дослідженим (але не менш актуальним) як в колишньому СРСР, так і в незалежній Україні. Проблем наукового та науково-технічного перекладу торкалися В.Федоров, Д.Лотце, А.Хаютін, Ю.Ванніков. Найактивніше у цій галузі працюють українські вчені Т.Кияк, В.Карабан, Е.Скороходько, які поряд із теоретичними розробками запропонували також низку лексикографічних праць – англо-українських та українсько-англійських словників з ринкової економіки та менеджменту, активно співпрацюючи з фаховими економістами.

Навчальні посібники та підручники, підготовлені вітчизняними фахівцями, часто не зачіпають психологічних аспектів формування практичних навичок керування та підвищення рівня їх кваліфікації. Тому в нагоді тут можуть стати дослідження західних економістів, популяризація яких в Україні відбувається головним чином через їхній український переклад. Аналіз перекладів англomовних книг з економіки як основних популяризаторів західного менеджменту на пострадянських теренах, шляхи адаптації цих видань до умов сучасної України стали предметом нашого дослідження. Об'єктом дослідження є англо-українські переклади наукових і науково-популярних видань з менеджменту, виконані здебільшого фахівцями-економістами за останнє десятиріччя. Мета дослідження – показати ефективні шляхи виконання таких перекладів для їх подальшого практичного використання в середовищі студентів, науковців і практичних менеджерів.

Відкриваючи нову суспільно-економічну епоху, кінець ХХ ст. сформував умови не лише для нових ідей української економічної науки, а й надав можливість розвивати нові методичні підходи в навчанні студентів економічних спеціальностей. Провідна думка багатьох аналітиків кінця ХХ ст. ґрунтувалася на тому, що злиття із західною системою цінностей, прийняття їхніх основних принципів господарювання неминуче допоможе здолати кризу в нашій країні, підвищити рівень життя і, водночас, авторитет України. Тому особливу роль стали відігравати переклади світових економічних бестселерів як популяризаторів необхідних знань. Однією із перших таких перекладацьких робіт є переклад книги П. Самуельсона "Економіка" під керівництвом О. Лищишина [5].

На відміну від російського перекладу цієї книги 60-х рр. ХХ ст., який було виконано тотальним методом, зазначений український переклад базується на принципах функціональної адекватності – із замінами статистичних даних, вилученням неактуального на кінець ХХ ст. матеріалу тощо. Об'ємно робота значно менша від оригіналу.

У пристосуванні до реалій українського суспільства значно далі пішов С. Панчишин – керівник багатьох перекладацьких проєктів [2; 3]. Фаховий економіст-науковець і педагог, він намагався не обмежувати роль перекладача передаванням інформації від однієї мови до іншої з додаванням актуальніших даних, а й бути свого роду учасником наукової дискусії. Поряд із фрагментами із західних мас-медіа в таких перекладах часто вміщено матеріали про відповідні економічні ситуації в Україні. В кінці розділів поряд із запитаннями для контролю, які задають західні аналітики, С. Панчишин та учасники його проєктів вміщують власні – про українську економіку. В таких перекладах зазвичай є українсько-англійський глосарій із тлумаченнями найважливіших понять, а також списки рекомендованої літератури для опрацювання українськими студентами.

Прикметно, що вже у другій половині 90-х рр. ХХ ст. українські аналітики, розуміючи, що навіть така книга з методичними доповненнями, поясненнями і тлумаченнями не може повністю задовольнити потреби навчального процесу в українських ВНЗ, сформували особливий вид навчальної літератури.

Структура і принципи зазначеної перекладної літератури не давали достатньої можливості розкрити власну теоретичну позицію українським науковцям, які у більшості випадків і займалися перекладами. Так виникли спільні проекти за участю західних та українських вчених в укладанні навчальної літератури для українських студентів економічних спеціальностей.

Прикладом такого проекту є книга Р. Гріфіна та В. Яцури "Основи менеджменту" [1]. Спільний проект складається з п'яти частин, кожна з яких є перекладом книги Р.Гріфіна "Основи менеджменту: основні концепції та їх застосування" (2-е видання, 2000 р.). в кінці розділів обов'язково присутні доповнення, автором яких є проф. В. Яцура. Доповнення має назву: "З досвіду менеджменту в Україні" і складається з обов'язкових рубрик: "Завдання" (поставлено завдання з досвіду менеджменту в Україні і вказано рекомендовану літературу для розв'язку), "Ситуація для аналізу" (опис реалій українського менеджменту в сучасних умовах). На нашу думку, найважливішим компонентом доповнення, розробленого В.Яцурою, є останній – насичений актуальними даними, живими реаліями і конкретикою.

Навчальна література, яку укладено зазначеною методою, навряд чи може вважатися оптимальною у вирішенні науково-практичних завдань навчального процесу. На думку українського вченого, професора економіки Є.Савельєва, такому виданню можна зробити закид в тому, що залучення українського вченого все ж не дає змоги в певній мірі уникнути орієнтації підручника на потреби західного студента. Позитивними ж рисами такої книги є те, що в ній систематизовано основні досягнення у розвитку світової наукової думки певних галузей економічної науки [4, с. 9]. Укладання такої літератури означає співпрацю, взаємопідтримку, відкритість поглядів вчених різних країн. Не виключено, що в майбутньому потреба в таких проектах відпаде. На даний же час проекти співпраці двох груп авторів, представників різних наукових шкіл, громадян держав із різними господарсько-правовими реаліями відіграють принципову роль у методичному забезпеченні українських студентів економічних спеціальностей.

Перекладна література з менеджменту, зокрема переклади досліджень західних вчених з теорії і практики менеджменту, має колосальне значення для України. У сучасних умовах найприйнятнішою формою перекладів західних видань вважаємо відбірково-скорочений варіант відтворення оригінальних текстів з доповненням матеріалами, що описують реалії української економіки, підібраними українськими вченими.

Список використаних джерел:

1. Гріфін Р., Яцура В. *Основи менеджменту: Підручник/Наук.ред. В.Яцура, Д.Олесне-вич,-Львів: Бак, 2001.-624 с.*
2. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. *Аналітична економія. Принципи, проблеми і політика / Пер. за наук. ред. С.Панчишина. – К.: Основи, 1998. – 650 с.*
3. Мишкін Ф.С. *Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / Пер. з англ. за наук. ред. С.Панчишина. – К.: Основи, 1998. – 963 с.*
4. Савельєв Є.В. *Міжнародна економіка: Теорія міжнародної торгівлі і фінансів / За ред.. О. А.Устенка. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 504с.*
5. Самуельсон П.А. *Економіка / Пер. з англ. за наук. ред. О. Луцишина. – Львів: Світ, 1993. – 493 с.*

Annotation. *The research paper examines ways of using translational scientific literature in curricula of management. Scientific translations, made by methods of selection and shortening are examined. Variants of translation adopted for the economic conditions of Ukraine are suggested.*

Key word: *scientific translations, management, special literature, practical skills of management.*

УДК 343.533 : 347.772 : 639 (477)

М.В. Зось-Кіор, к.е.н., доцент,

О.М. Германенко, к.е.н., доцент,

М.М. Кальченко, к.е.н., доцент, Луганського національного аграрного університету.

РОЗРОБКА РЕКЛАМНОГО БЮДЖЕТУ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЙОГО ЕФЕКТУ

В даній статті проводиться дослідження процесу розробки рекламного бюджету та визначення його ефекту за сучасними методами. При цьому враховуються різні концепції рекламної діяльності, використовується фактичний прикладний матеріал.

Ключові слова: *рекламна компанія, рекламний бюджет, рекламоносії, коефіцієнт еластичності реклами.*

При розробці рекламного бюджету особливу увагу слід звертати на те, щоб витрати на рекламу визначались на засадах прискіпливого аналізу, а не за допомогою емпіричних методів чи інтуїції. Це обумовлює актуальність дослідження процесу розробки рекламного бюджету та методично вірного визначення його ефекту.